Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان بنسټ
د علمي څېړنو مديريت
د تاليف او ژباړې آمريت

روژه

احکام، فضائل اومسائل يې

مولوي عبدالحق حماد

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکلړ

د اداري يادښت 9
روژه يو ستر نعمت 11
د انسان د پيدايښت مقصد 14
ايا پرښتې د عبادت لپاره بس نه وې؟ 14
عبادات په دوه ډوله دي 15
لومړی ډول: بلا واسطه عبادت 15
دوهم ډول: بالواسطه عبادت 16
بلاواسطه عبادت غوره دی 16
د رمضان د هركلي صحيح طريقه 17
د روژې تعريف 19
د روژې تاريخ 19
د روژې مشروعيت 20
د رمضان روژې حكم 20
د روژې حكمت او فلسفه 22

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې ځينې روغتيايي ګټې...23
د روژې فضائل..27
په ښکاره روژه خوړل 33
د رمضان روژه پرچا فرض ده؟...34
د مياشتې په ليدلو سره روژه نيول..35
د شک د ورځې روژه 35
د روژې شرطونه او ارکان 36
۱- نيت کول..36
۲- له خوراک، څښاک او جماع څخه ځان ژغورل 37
هغه کارونه چې روژه نيونکي ته روا دي...38
۱- د شپې له خوا خوراک، څښاک او جماع 38
۲- د سهار تر اول وخته د پېشمني وروسته کول......................................38
۳- که د ورځې معلومه شي چې رمضان دی، د ورځې نيت کولای شي........39
۴- هغه چې پر ځان کابو لري، له مېرمنې سره لوبې کولای شي..................40
۵- په سفر کې د روژې خوړل...40
۶- پوره اودس کول خو په مضمضه او استنشاق کې احتياط کول 40

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې ماتوونکي 41
هغه شيان چې کفاره او قضا دواړه لازموي 41
۱- خوراک او څښاک 41
۲- جماع 42
هغه شيان چې روژه پرې ماتېږي او يوازې قضا يې لازمېږي 42
۱- قصدا په ډکه خوله قی کول : 42
۲- حيض او نفاس : 43
۳- په زوره پر چا روژه ماتول 43
۴- په لوی لاس (په قصد سره) دود تېرول 44
۵- سګرېټ يا چلم څکول 44
۶- د پېشمني په وخت کې تېروتل 44
۷- د روژه ماتي په وخت کې تېروتل 45
هغه شيان چې روژه پرې نه ماتيږي او نه هم مکروه کيږي 46
۱- غسل کول 46
۲- مسواک کارول 46
۳- سرغوړول 46

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- احتلام.......... 47
۵- خوشبويي کارول.......... 47
۶- د اړتيا پر وخت د خوړو خوند کتل.......... 47
۷- د سترګو درمل کارول.......... 48
۸- د مار يا لړم چيچل.......... 48
۹- په هېره سره خوراک يا څښاک کول.......... 48
هغه شيان چې روژه پرې مکروه کيږي.......... 50
هغه عذرونه چې له امله يې روژه ماتول روا دي.......... 51
۱- د ناروغۍ د زياتېدا وېره.......... 51
۲- د مور يا ماشوم ژوند ته ګواښ.......... 52
۳- مرګونې تنده رامنځته کېدل.......... 52
د رمضان اړوند بېلابېلې مسئلې.......... 52
۱- د روژې کفاره.......... 52
۲- د روژې قضاء.......... 54
۳- پښېمنی.......... 54
۴- روژه ماتی.......... 55

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- تراويح........ 55
د روژې اړوند بېلابېلې مسئلې 56
په هغه سيمو کې د روژې حکم چې شپه يا ورځ يې ډېره اوږده وي 56
يو دېرشمه روژه........ 56
جراحي عمليات 57
له بدن څخه وينه وېستل........ 58
په روژه کې غاښ وېستل........ 59
په پوزه کې دوا کارول 59
په روژه کې شونډې سرې کول........ 59
مېرمن د ورځې په منځ کې له حيض څخه پاکېدل........ 60
په غوږ کې اوبه يا تېل ننوتل 60
نابالغ چې روژه ماته کړي قضا پرې نشته........ 60
د روژې مستحبات 61
۱- په روژه ماتي کې تلوار کول........ 61
۲- په تازه کجورو روژه ماتول........ 62
۳- د روژه ماتي دعا ويل 62

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- له روژه ماتي وروسته دعا **63**

اعـتــکاف.. **65**

د اعتکاف فضائل **65**

د اعتکاف څو اړوند مسائل **67**

پای.. **69**

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اداري يادښت

د کائناتو رب د انسان له پيدا ايښت دمخه په دې عالم و، چې انسان کله په دنيايي چارو کې بوخت شي، زه ورڅخه هېرېږم او بيا به زما عبادت ته هومره توجه او پاملرنه نه کوي څومره يې چې دنياوي چارو ته کوي، نو ورته ويې فرمايل چې انسانه زه تاته يوه بله موکه هم درکوم چې په هغې کې ته ماته ځان را نږدې کړې، هغه په کال کې يوه مياشت ده، په دې مياشت کې ته ماته ځان نږدې کړه ترڅو دې هغه روحاني نيمګړتياوې پوره شي چې په يوولسو مياشتو کې در پېښې شوي دي، دغه راز دې هغه نيمګړتياوې هم پوره شي چې په دغو مياشتو کې دې زماسره په اړيکو کې رامنځته شوي دي، تاته ښايي چې په دې مياشت کې هغه ټولې نيمګړتياوي پوره کړې چې په تېرو يوولسو مياشتو کې درپېښې شوي دي؛ ځکه چې دا د رحمتونو او برکتونو مياشت ده او په دې مياشت کې نفلي عبادت هم د فرضي برابر قبليږي، او يو فرض د اوياوو فرضونو برابر منل کيږي؛ خو که له دې زريني موکې څخه دې ګټه وانه خېستله او دومره توښه دې برابره نه کړه چې زه دې وبخښم، بيا نو ته ډېر کمبخته انسان يې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا د روژې ټوله خلاصه ده، او په دې وخت کې چې الله پاک مسلمان ته د جنت لپاره کومې بهانې غواړي مسلمان باید هغه درک کړي او ګټه ورڅخه واخلي.

افغان بنسټ چې غواړي په هېواد کې پوهه او دین ته د هېوادوالو پاملرنه نوره هم زیاته شي، په پام کې لري چې د همداسې ورځو په مناسبت تاسو ته ګټور کتابونه او رسالې چمتو کړي؛ ترڅو پر خپل وخت د دې ورځو له ارزښت څخه خبر شئ؛ او دا چې روژه د کال تر ټولو غوره میاشت ده؛ ځکه مو د دې د احکامو او فضائلو د راټولولو لپاره هم د علمي څېړنو مدیریت ته دنده ورکړه څو په دې اړه یوه لنډه رساله تیاره او چاپ کړي، او د روژې له پیله وړاندې یې د هېواد ګوټ ګوټ ته ورسوي، چې دادی د علمي څېړنو د محترمو کارکوونکو د پرلپسې خواریو په پایله کې د روژې د فضائلو، مسائلو او احکامو رساله تیاره شوه چې په بدل کې ورته له الله پاک څخه د ستر اجر غوښتونکی یم.

(مولوي) عبدالسلام ضعیف

د افغان بنسټ مشر

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سريزې برخای

روژه یو ستر نعمت

روژه د الله پاک يو ستر نعمت دی؛ خو موږ به څنګه د دې نعمت په ارزښت پوه شو په داسې حال کې چې د ژوند ډېره برخه مو يوازې دنياوي پرمختګونو ته ځانګړې کړې ده او تل له سهار نه تر بېګا پورې په همدې فکر کې يو چې څنګه په دې ډګر کې پرمختګ وکړو! په داسې حالاتو کې به موږ څنګه پوه شو چې روژه يا رمضان د مسلمان له پاره د الله پاک له لورې يو ستر نعمت دی، په رمضان کې چې د الله پاک له لورې پر مسلمانانو کوم برکات نازليږي د هغو درک هغو خلکو ته کيږي چې د دنيا پر ځای يې آخرت او مادياتو پرځای يې معنوياتو ته مخه وه لکه په دې حديث کې چې راځي: يو ځل رسول الله صلی الله عليه وسلم د رجب يا برات مياشت وليده؛ نو داسې دعا يې وکړه: اللـهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبَ وَشَعْبَانَ وَ بَلَّغْنَا رَمَضَانَ.[1]

(1) مجمع الزوائد ۲/ ۱۶۵

ژباړه: يا الله! موږ ته په رجب او شعبان کې برکت کېږدې، او تر رمضانه مو ورسوې. يعنې موږ ته دومره عمر راکړې چې د رمضان مياشت مو نصيب شي.

له دې څخه موږ معلومولای شو چې رسول الله صلی الله عليه وسلم روژې ته څومره لېوال و!!

د همدې له برکت ډکې مياشتې د فضائلو او ځينو ضروري مسائلو د راټولولو په موخه د افغان بنسټ محترم مشرتابه د علمي څېړنو مديريت ته دنده ورکړه، چې د روژې په رارسېدو يوه داسې رساله يا کتابګوټی چمتو کړي چې د روژې اړوند مسائل او فضائل پکې څېړل شوي وي؛ تر څو يې درانه هېوادوال ولولي او د روژې برکتناکه مياشت په خپلو عبادتونو نوره هم ځلانده کړي، دغه راز په خپل وار سره د علمي څېړنو مديريت د تاليف او ژباړې آمريت ته دنده وسپارله څو په دې برخه کې کار وکړي، او د روژې له را رسېدو وړاندې ددې رسالې د ليکلو او چاپ کولو چارې بشپړې شي.
په دې لړ کې د علمي څېړنو محترم مدير مفتي صاحب عبد الرؤف، ښاغلي قاري صاحب محمدنور صديقي او ښاغلي مولوي صاحب سيف الله ساعي څخه مننه کوم چې د کتابه په بيا کتنه او د احاديثو او مسائلو په تخريج کې يې را سره مرسته وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پای کې له درنو لوستونکو څخه هيله کوم چې په دې له برکتونو ډکه مياشت کې د افغان بنسټ مشرتابه او کار کوونکي هم په خپلو نېکو دعاوو کې هېر نه کړي ترڅو په دې ناوړه شرائطو کې د پوهې په مټ د دين او هېواد پالنه وکړي.

عبدالحق حماد

د تاليف او ژباړې آمر

۱۴۳۳/۸/۱هـ ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انسان د پيدايښت مقصد

الله پاک انسان د خپل عبادت لپاره پيدا کړی دی، لکه چې فرمايي: ((وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُوْنِ)) [الذاريات:۵۶] يعني: ما پيريان او انسانان يوازې د خپل عبادت لپاره پيدا کړي دي؛ نو ځکه دنيا ته د انسان د راتلو يوازينی موخه د الله پاک عبادت، او د آخرت ابدي ژوند ته توښه برابرول دي.

ايا پرښتې د عبادت لپاره بس نه وې؟

اوس که د چا په زړه کې دا سوال پيدا شي چې د دې مقصد لپاره خو الله پاک له پخوانه پرښتې پيدا کړي وې؛ نو بيا د انسان د پيدا کېدو اړتيا څه وه؟ ددې ځواب دادی چې پرښتې الله پاک د عبادت لپاره پيدا کړي وې؛ خو دهغوی جوړښت داسې دی چې خلقتا په عبادت مجبوره وې؛ ځکه چې د هغوی په فطرت کې د عبادت ماده نغښتې وه او له عبادت پرته يې په خلقت کې د معصيت او نافرمانۍ ماده نه وه نغښتې؛ خو د انسان جوړښت ددې برعکس دی، د هغه په جوړښت کې يې د ګناه او معصيت ماده هم نغښتې ده او بيا يې ورته امر کړی چې د خپل رب عبادت کوه، له همدې امله پرښتو ته عبادت کول آسان کار و او له انسان سره، خواهشات، جذبات، خوځښتونه، اړتياوې او د ګناهونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هځونکي شته؛ سره له دې ورته الله پاک امر کړی چې له دې ټولو شیانو به ځان ژغوري او زما عبادت به کوي.

عبادات په دوه ډوله دي

دلته یوه بله خبره په پام کې نیول اړین دي هغه دا چې له یوې خوا ویل کیږي چې د مومن هر کار عبادت دی یعنې که یو مومن ښه نیت ولري او د اسلام له لارښوونو سره سم ژوند تېروي؛ نو د هغه خوراک ، خوب، خندا ، کاروبار، له مېرمنې سره خندا او خبرې، راشه درشه، دا ټول په عبادت کې شمېرل کیږي، اوس پوښتنه دا ده چې که له یوې خوا د مؤمن دا ټول حرکات په عبادت کې شمېرل کیږي او له بلې خوا لمونځ هم عبادت دی نو بیا ددې دواړو عبادتونو ترمنځ توپیر څه دی؟ نو ددې دواړو خبرو ترمنځ توپیر پېژندل اړین دي او ځینې خلک ددې توپیر د نه پېژندلو له امله له بېلاربیو سره مخ کیږي.

لومړی ډول: بلا واسطه عبادت

د دې دواړو عبادتونو ترمنځ توپیر دادی چې یو ډول عبادت هغه دی چې مخامخ عبادت دی چې موخه ترې یوازې د الله پاک رضا ترلاسه کول دي او بل مقصد نه لري، دغه ډول عبادتونه یوازې د الله پاک د بندګۍ لپاره ټاکل شوي دي لکه: لمونځ، له لمانځه څخه یوازینۍ موخه دا ده

چې الله پاک ته سر ښکته کړل شي او بندګي يې وشي؛ نو دا د الله پاک مخامخ عبادت دی چې بله موخه نه لري، دغه راز روژه، زکات، حج، عمره، ذکر، تلاوت، دا ټول هغه عبادتونه دي چې د الله پاک له رضا پرته بله موخه نه لري.

دوهم ډول: بالواسطه عبادت

د لومړي ډول برعکس ځینې اعمال هغه دي چې اصل مقصد يې نور څه وو، لکه دنیاوي اړتیاوې او خواهشات پوره کول؛ خو الله پاک د خپل ځانګړي فضل له مخې مؤمن ته وويل چې که ته خپل دنیاوي کارونه هم په ښه نیت، زما د دين په چوکاټ کې او زما د محبوب صلی الله علیه وسلم له طریقو سره سم ترسره کړې؛ نو زه د همداسې کارونو په بدل کې هم هغه ثواب درکوم لکه د لومړي ډول عبادت په بدل کې يې چې درکوم؛ له همدې امله دا مخامخ عبادت نه دی؛ بلکې بالواسطه عبادت دی او دا دعبادت دوهم ډول دی.

بلاواسطه عبادت غوره دی

له دې تفصیل څخه دا څرګنده شوه چې مخامخ عبادت له بالواسطه عبادت څخه غوره دی، او ددې درجه ترهغه بل زیاته ده؛ له همدې امله الله تعالی چې د پیریانو او انسانانو د پیدا ینبت هغه خبره د کوم عبادت

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره کړې ده، له هغې څخه لومړی ډول عبادت مراد دی، نه دوهم ډول چې بالواسطه عبادت دی. [1]

د رمضان د هرکلي صحيح طريقه

په ننني اسلامي ټولنو کې ځينې خلک د رمضان د هرکلي په موخه له هغه نه څو ورځې وړاندې مجلسونه او ناستې جوړوي او د قرآنکريم په تلاوتونو او ديني ويناوو د روژې هرکلی کوي او خلکو ته په دې ډول دا ښيي چې موږ ګواکې روژې ته خوشحاله يو او هرکلی ورته وايو، دا ډېر ښه فکر دی؛ خو د وخت په تېرېدو کيدايشي دا چاره يو ضروري ديني رنګ خپل کړي چې خدای مکړه بيا به په دين کې له ځانه د يو کار د داخلولو په معنا وي، د رمضان د هرکلي اصلي طريقه دا ده چې د رمضان له راتلو وړاندې خپل د ژوند مهال وېش بدل کړل شي او ډېره برخه يې د الله پاک عبادت ته ځانګړې کړل شي، د رمضان له راتلو وړاندې فکر وکړئ چې زه څنګه کولای شم خپل ورځنۍ بوختياوې کمې کړم، که څوک په دې مياشت کې خپل ټول وخت د الله پاک عبادت ته ورکړي تر دې غوره خبره نشته او په دوولسو مياشتو کې يوه مياشت يوائې د الله پاک عبادت ته ځانګړې کول ښايي د انسان ټول ژوند نېکمرغه کړي او يوولس

([1]) اصلاحي خطبات ۱۰/۲۴-۲۷ ليکوال: مفتي محمد تقي عثماني

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورې مياشتې يې هم ورته برکتي کړي، که داسې نه وي بيا نو کم ترکمه فکر وکړل شي چې کوم کارونه ډېر ضروري نه دي هغه دې په رمضان کې ودرول شي او يا دې محدود کړل شي تر څو د الله پاک عبادت ته کم ترکمه له نورو مياشتو ډېر وخت ورکړل شي، او که دا يو هم ونه شي؛ نو رمضان به راشي او همداسې به تېر شي او هيڅ به په لاس را نشي.

رمضان د الله پاک له لورې پر مسلمانانو يو ځانګړی رحم دی او هر مسلمان کولای شي په دې وخت کې له لږ پاملرنې سره آخرت ته ښه پانګه برابره کړي، موږ بايد د دې مياشتې هره ګړۍ غنيمت وګڼو او ګټه ورڅخه واخلو بيا خدای پاک خبر دی چې تر راتلونکي روژې پورې به څوک مړه او څوک ژوندي وي.

او دا چې روژه د تربيې مياشت ده؛ نو بايد مسلمان د روژې له دې مياشتې وروسته هم هماغسې واوسي لکه په روژه کې چې و، خدای مکړه داسې نه وي چې په روژه کې يو ډول وي او وروسته بيا ناوړه کارونو ته مخه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې تعریف

په ځانګړي وخت کې له خوراک، څښاک او جماع څخه منع کېدلو ته روژه وايي.

د روژې تاریخ

روژه د آدم علیه السلام نه را پیل او تر رسول الله صلی الله علیه وسلم پورې پر ټولو قومونو په بېلابېلو ډولونو فرض شوې ده، الله پاک **فرمايي**: يَآيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَي الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ . **[البقرة: ۱۸۳]**

ژباړه: اې مومنانو! پرتاسو باندې روژه داسې فرض شوې ده، لکه چې له ستاسو نه پرمخکنیو فرض شوې وه، ددې له پاره چې تاسې (له ګناهونو) ځان وساتئ (او پرهیزګاران شئ؛ ځکه چې روژه د شهواني توان ماتونکې ده).

په اسلام کې روژه لکه د ځینو نورو حکمونو په شان له هجرته وروسته په مدینه منوره کې فرض شوه، مکي دور د عقایدو د جوړولو ، او د توحید د اصولو د ترسیخ او د ایماني او اخلاقي ارزښتو د لوړوالي دور و ، او له هجرت وروسته، مسلمانانو یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیاوړی ځواک وموند ، چې له همدې ځایه ډېری فرائض هم پیل او حدود وټاکل شول، او د احکامو تفصیل رامنځته شو ، چې یو له هغوی څخه روژه وه، په مکه کې له پنځو فرض لمونځونو پرته نور څه نه وو فرض کړای شوي، په دې چې دلمانځه اهمیت خورا لوی دی، او فرضیت یې د اسراء په شپه او د بعثت په لسم کال وشو.

له هغې پنځه یا څه زیات کاله وروسته روژه فرض کړای شوه، یعنې د هجرت په دوهم کال، او په همدې کال پرمسلمانانو جهاد هم فرض کړای شو ، د روژې له فرضیت وروسته رسول الله صلی الله علیه وسلم نهه کاله ژوندی و او د هررمضان روژې یې په ډېره مینه او اخلاص ونیولې.

د روژې مشروعیت

روژه یو داسې مشروع او فرض عمل دی چې په قرآن، حدیث او اجماع سره یې فرضیت ثابت دی او پر همدې د ټولو علماوو اتفاق دی.

د رمضان روژې حکم

روژه یو بدني عبادت دی او د رمضان د روژې حکم فرض دی، الله تعالی فرمایي: يَآيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَي الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ.[البقرة: ۱۸۳]

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه : اې مومنانو! پرتاسو روژه داسې فرض شوې ده، لکه چې له ستاسو نه پرمخکنیو فرض شوې وه، ددې له پاره چې ځان ساتنه وکړئ.

طلحة بن عبيد الله رضي الله عنه وايي: یوه ورځ یو ببر سری اعرابي رسول الله صلی الله علیه وسلم ته راغی او عرض یې وکړ: "یارسول الله! ماته ووایه چې خدای پاک څومره لمونځ راباندې فرض کړی دی؟ رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته وویل: **پنځه لمونځونه؛ خو که نفل** ورسره کوې (هغه مستحب دي)، **هغه بیا وویل** : **څومره روژې** راباندې فرض دي؟ رسول الله صلی الله ورته وویل: د رمضان میاشتې روژې **خو که نفل** ورسره نیسې (**هغه مستحب دي**)، **هغه بیا** پوښتنه وکړه: راته ووایه چې څومره زکات راباندې فرض دی؟ نو رسول الله صلی الله علیه وسلم د زکات او د اسلام د نورو احکامو په اړه معلومات ورکړل نو اعرابي **وویل**: په هغه ذات قسم چې تاته یې عزت درکړی! زه به نه له دې څخه څه زیات کړم او نه به څه کم کړم، د نوموړي په دې خبره رسول الله صلی الله **وویل**: که رښتیا یې ویلي وي؛ نو کامیاب دی –اویا- که رښتیا یې ویلي وي، جنتي دی. " [1]

له حدیث څخه د استدلال توري: د اعرابي دا وینا چې: "څومره روژې راباندې فرض دي؟ " .

---

(1) صحیح البخاري، کتاب الصوم، باب وجوب صوم رمضان، حدیث رقم (1891).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې حکمت او فلسفه

د رمضان روژې په فرضیت کې د الله پاک لوی حکمتونه، غوره مقاصد او ښې پایلې نغښتې دي چې ځینې یې په لاندې ډول دي:

۱- په زړه کې اخلاص او تقوی رغېدل، ځکه چې له روژې څخه د روژه نیونکي یوازینۍ موخه د الله جل جلاله رضا او آخرت ته توښه برابرول او د الله وېره مقصد وي، له همدې امله د روژې د فرضیت آیت هم په دې ټکو پای ته رسېدلی چې: **لعلكم تتقون**. معنا دا چې ښایي تاسو د همدې فرضیت په ادا کولو د تقوی درجې ته ورسیږئ او ځانونه له هغه څه څخه وساتئ چې نه درسره ښایي.

۲- روژه روح ته غزا ورکوي، نفس ته د استقامت ځواک ورکوي او د زړه په پاکوالي کې مرسته کوي.

۳- روژه په انسان کې ارادي ځواک، د تکل رښتونوالی، او د نفس د ناوړه عادتونو له منځه وړلو ځواک پیاوړی کوي او د صبر په مټ د تکلیفونو ګاللو وړتیا وربخښي. دغه راز روژه د انسان عقل پر شهواتو غالبوي چې بیا د همدې په مټ د شر پر ځای د خیر کارونو ته ډېر متوجه کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- روژه بشري نفس ته هم روزنه ده، د انسان عادت دادی چې د يو نعمت په ارزښت هله پوهيږي چې ورڅخه بې برخې شي او يا ورته اړ شي؛ نو روژه نيونکی چې کله د لوږې درد ويني، د نېستمنو او بې وزله خلکو له حاله خبريږي او د هغوی مرستې او لاسنيوي ته يې پام را اوړي.

۵- په روژه نيولو کې له روحاني مخلوق او مقربو پرښتو سره مشابهت دی؛ نو مسلمان ته ښايي چې په روژه کې د پرښتو په شان يوازې د الله په ذکر، تسبيحاتو، تلاوت او دعاوو بوخت وي او يوازې د خيټې په غم کې نه وي ورک.[1]

د روژې ځينې روغتيايي ګټې

روژه نيول که له يوې خوا د الله پاک حکم ته لبيک ويل دي چې په بدل کې يې هغه ثوابونه ترلاسه کيږي چې د نورو ډېرو عبادتونو په پايله کې نه ترلاسه کيږي، له همدې امله الله پاک په يو قدسي حديث کې فرمايي: د بني آدم ټول عملونه د هغه دي؛ خو روژه زما ده او زه به يې پخپله بدله ورکوم.

(1) حکمة التشريع وفلسفته: ۱۳۲-۱۳۷ط: المکتبة الحقانية

(c) ketabton.com: The Digital Library

لـه بلې خـوا د رمضـان د مياشـتې روژه د بې شـميره دينـي، دنيـوي، روحي او تولنيزو ګټو سربيره يو لړ روغتيايي ګټې هم د انسان بدن ته لـه ځانه سره لري، رسـول الله صـلی الله عليـه وسـلم فرمـايلي دي: (د روژې د نيولو په وسيله روغتيا موندلای شئ).

دلته د روژې ځينې روغتيايي ګټې په لنډ ډول را اخلو:

لومړی: روژه د چاغـوالي مخنيوی کوي، روغتياپالان پـه دې آند دي چې د رمضـان د مياشـتې د روژې پـه لړ کې د انسـان د بـدن د وازګـو يـا چربۍ زياته برخه اوبيږي چې پـه دې وسـيله د هغـه انسـانانو د بـدن لپـاره حيـاتي موضـوع ده چې د چـاغوالي پـه سـتونزه او نـاروغۍ اختـه وي، د داسې خلکو خېټه بيرتـه نورمـال حالـت تـه راځـي او لـه يـوه غـوره صـحت څخه برخمن کيږي. د وازګو دغه راز اوبه کيـدل د هغـه کسـانو لپـاره هـيڅ زيان نه رسوي چې بدنونه يې چست او چالاک دي بلکې د دې ډول روغـو انسـانانو پـه نشـاط کې د پام وړ زياتوالی منځته راوړي.

دويم: روژه معده تصفيه کوي، د انسـان معـده د کـال پـه اوږدو کې د ډول ډول خوراکونـو لـه کبلـه لـه يـو شـمير نـاروغيو، تکـاليفو، سـتونزو، ستړياوو او ناخوالو سره مخ کيږي چې د دغـه ډول نـاروغيو او احتمـالي سـتونزو مخنيـوی او تـر ټولـو ښـه درمـل د رمضـان د مياشـتې روژه ده او معده په داسې ډول تصفيه کوي چې د خپلـو راتلونکـو فعـاليتونو لپـاره په ښـه توګـه تيـاره شـي. همدارنګـه د دغـه ډول تصـفيې بهيـر نـه يـوازې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسان پر معده باندې صورت مومي بلکې د روژې د حکمت، روغتیایي ګټو او برکت له کبله د انسان د بدن پر ټولو غړو او فعالیتونو باندې اجرا او د راتلونکو فعالیتونو لپاره په غوره توګه اماده کیږي.

دریم: روژه بدن ته هراړخیزه روزنه ورکوي، د انسان بدن هم له هراړخیز پلوه لازمي روزنې او ټریننګ ته اړتیا لري چې دغه ډول روزنه یوازې د رمضان د میاشتې په روژه کې د بدن لپاره مهیا کیږي چې ګڼې روغتیایي ګټې لري. همدارنګه له روحي اړخه هم روژه د بدن لپاره د یوه داسې ټریننګ حیثیت لري چې د هر ډول ستونزې په مقابل کې ورسره د صبر او طاقت مرسته کوي.

څلورم: روژه بدن ته فسیالوجي استراحت په برخه کوي، د طبي ماهرانو په نظر د انسان بدن د کال په اوږدو کې له ډول ډول کړاونو او ستونزو سره مخ کیږي او د بدن ټول غړي یې د ډول ډول خوړو د خوراک له کبله د ستړیا احساس کوي چې روژه دغه ډول فسیولوجي ستړیا ته د استراحت او دمې تر ټولو غوره وسیله ده چې د یوه مناسب وخت لپاره دمه وکړي، لازمه انرژي حاصله کړي او د راتلونکو فعالیتونو لپاره ښه تیاري و نیسي.

پنځم: روژه انسان ته ذهني څواکمنتیا په برخه کوي، تجربو ښوولې ده څومره ذهني تمرکز چې یو انسان ته په روژه کې ترلاسه کیږي په بل وخت کې د داسې یوه تمرکز شونتیا ورته ممکنه نه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنګه د رمضان د مياشتې د روژې پر مهال د انسان معده او زړه د يوه بې مثاله صبر په درشل کې قرار لري او د زياتره هغو څيزونو سره يې فکر نه وي چې له روژې پرته يې په خيال کې را ګرځوي چې همدغه فرصت ذهن ته يو غوره تمرکز، ځواکمنتيا او وينښتابه په برخه کوي. البته دا ځواکمنتيا هغه چاته په برخه کيږي چې په رښتني معنا د دې مياشتې په اهميت و پوهيږي، له سستۍ او لټۍ څخه ځان و ژغوري.

شـــــــــپږم: روژه د شـــــــکرې د ناروغتيـــــــا لپـــــــاره ګټـــــــوره ده روژه د دې سبب کيږي چې انسان تر ډيره حده په دې مياشت کې د خوړو په خوړو کې کموالی راولي چې دغه راز کموالی د شکرې په ناروغتيا باندې د اخته کسانو لپاره ګټوره ده، وينې ته فرصت په لاس ورکوي چې کوليسترول کم کړي او حتی د وينې د فشار د کمېدو سبب هم کيږي. داسې هم کيدا يشي که يې ناروغي په لومړيو مرحلو کې وي نو د دې احتمال شته ، چې د روژې د نيولو په وسيله له دې ناروغي څخه په بشپړه توګه روغ شي. له بلې خوا روژه د شکرې ناروغتيا ته اجازه نه ورکوي چې په زياته پيمانه د انسان پر جسم حمله وکړي.

اووم: روژه د بدني فعاليتونو د ګډوډيو مخه نيسي ، کله کله د انسان بدن د ځينو عواملو له کبله د خپلو فعاليتونو د ګډوډيو له يوې مرحلې سره مخ کيږي چې نودا ګډوډۍ د راز راز روغتيايي تکليفونو باعث کيږي؛ خو روژه د دغه راز ګډوډيو او اختلالاتو مخنيوی کوي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

دانسان بدن داسې عیاروي چې خپلو فعالیتونو ته په یوه منظمه کړښه د خوځېدو فرصت په لاس ورکړي.

په همدې توګه د رمضان د میاشتې روژه زیاتې روغتیايي ګټې له ځان سره لري چې د ځینو محدودو ګټو یادونه یې دلته وشوه.[1]

د روژې فضائل

♣- الله پاک فرمايي: شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِيٓ أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْاٰنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَ بَيِّنٰتٍ مِّنَ الْهُدٰى وَالْفُرْقَانِ . [البقرة 185]

ژباړه : د رمضان میاشت خو هماغه ده چې قرآن پکې نازل شوی دخلکو لپاره لارښود، د هدایت ښکاره ښکارندې نښې او د حق او باطل بېلونکی (کتاب) دی.

♣- رمضان د توبې، او مغفرتونو میاشت ده، رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي: پنځه لمونځونه، یوه جمعه تر بلې جمعې پورې او یو رمضان تر بل رمضان پورې د مسلمان ګناهونه له منځه وړي ترڅو یې چې لوی ګناهونه نه وي کړي.[2]

([1]) له ګل آغا احمدي څخه په مننه

([2]) صحيح مسلم، كتاب الطهارة، باب فضل الوضوء والصلاة عقبه، حديث رقم (552).

(c) ketabton.com: The Digital Library

♣- څوک چې د رمضان روژې پر الله د ښه باور او ثواب په نيت ونيسي الله ورته پخواني ټول ګناهونه بخښي، رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: چا چې له ايمان سره او د ثواب په نيت د رمضان روژې ونيولې، الله يې پخواني (واړه) ګناهونه بخښي،[1] بل حديث کې فرمايي: چا چې له ايمان سره او ثواب په نيت د رمضان شپې الله ته په عبادت تېرې کړې، د هغه پخواني ټول (واړه) ګناهونه بخښل کيږي،[2] او په دريم حديث کې فرمايي: چاچې له ايمان سره او ثواب په هيله د قدر شپه الله ته په ولاړه تېره کړه، دهغه پخواني ټول (واړه) ګناهونه به وبخښل شي.[3]

♣- رمضان له اور څخه د خلاصون مياشت ده، رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: په رمضان کې هره شپه يو آواز کوونکی ناري وهي چې: اې د خير غوښتونکيه وړاندې شه! او اې د شر غوښتونکيه تم شه! نن الله پاک ډېر خلک له اوره خلاصوي؛ نو ښايي ته هم د هغو په کتار کې راشې او دا (آواز او له اوره خلاصون د روژې) په هره شپه کې وي.[4]

سندي رحمه الله د دې حديث په شرحه کې ليکي: معنا دا چې اې د خير غوښتونکيه د خير کارونو ته وړاندې شه؛ ځکه چې همدا ستا سره

([1]) صحيح البخاري، كتاب الإيمان، باب: صوم رمضان احتسابا من الإيمان، حديث رقم (38).
([2]) صحيح البخاري، كتاب الإيمان، باب: تطوع قيام رمضان من الإيمان، حديث رقم (37).
([3]) صحيح البخاري، كتاب الإيمان، باب: قيام ليلة القدر من الإيمان، حديث رقم (35).
([4]) جامع الترمذي، أبواب الصوم، باب ما جاء في فضل شهر رمضان، حديث رقم (682).

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړ ده، تاته به د لږ عمل په بدل کې ډېر څه درکړل شي، او اې د شر غوښتونکیه له ګناهونو لاس واخله او توبه وباسه! ځکه چې همدا د توبې د قبلېدا وخت دی.

♣- په رمضان کې د جنت دروازې پرانیستي او د دوزخ دروازې بندي وي او شیطانان تړلي وي، په یو حدیث کې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: رمضان چې راشي د جنت دروازې پرانستل شي او د دوزخ دروازې بندي کړل شي او شیطانان په ځنځیرونو وتړل شي. [1]

♣- رمضان د صبر میاشت ده او صبر چې په روژه کې څومره ښکلا خپلوي په نورو عبادتونو کې یې نه خپلوي، په دې میاشت کې مسلمان خپل نفس له شهواتو او خوښو شیانو څخه بندوي، له همدې امله روژې ته نیم صبر ویل شوی او د صبر جزا جنت دی، الله پاک فرمایي: اِنَّمَا يُوَفَّى الصّٰبِرُوْنَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ. **[الزمر 10]**

ژباړه: او یقینا چې صبر کوونکو ته بې حسابه پوره پوره بدله ورکول کیږي.

♣- رمضان د دعاګانو د قبلېدو میاشت ده، الله پاک د روژې له یادوني سمدستي وروسته داسې فرمایي: وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِيْ عَنِّيْ فَإِنِّيْ قَرِيْبٌ ۖ أُجِيْبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ . **[البقرة: 186]**

---

(1) صحيح مسلم، كتاب الصيام، باب فضل شهر رمضان، حديث رقم (2493).

ژباړه : او چې بندګان مې زما په اړه تا کله وپوښتي نو (ورته ووایه چې) زه بالکل نژدې يم، د غوښتونکو سوال قبلوم کله چې ما وربولي.

او رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي: (د درې کسانو دعا نه رد کیږي : روژه نیونکی چې ترڅو روژه ماتوي، د عادل امام دعا ، او د مظلوم ښیرا) [1]

♣- رمضان د سخاوتونو او ښېګڼو میاشت ده، له همدې امله په روایتونو کې راځي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم به په رمضان کې ترهغه باد هم ډېر سخي و چې هر چاته ګټه رسوي. [2]

♣- رمضان د لیلة القدر میاشت ده، هغه چې د هغې یوې شپې عبادت الله پاک د زرو میاشتو له عبادت نه زیات ګڼلی، او څوک چې ددې شپې له خیر څخه بې برخې شي، هغه له ټولو خیرونو څخه بې برخې دی، په یو حدیث کې راځي چې یو ځل د رمضان له راتلو سره سم رسول الله صلی الله علیه وسلم صحابه کرامو ته وویل: د رمضان میاشت پر تاسو را ورسېدله، دا ډېره مبارکه میاشت ده، الله تعالی ددې میاشتې روژې پر تاسو فرض کړي دي، په دې میاشت کې د جنت دروازې

([1]) مسند أحمد، مسند المكثرين من الصحابة، مسند أبي هريرة، حديث رقم (8079).
([2]) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب: أجود ما كان النبي صلي الله عليه وسلم يكون في رمضان، حديث رقم (1902).
له دې تشبیه څخه د رسول الله صلی الله علیه وسلم ډېر زیات سخاوت مراد دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرانستل کيږي او د دوزخ دروازې تړل کيږي، او شيطانان په ځنځيرونو تړل کيږي، او په دې کې يوه داسې شپه ده چې له زرو مياشتو نه غوره ده، څوک چې د هغې ورځې له خير څخه بې برخې شي، هغه له هر خير نه بې برخې شو.[1]

♣- حضرت ابوهريره رضي الله عنه وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: روژه (د مسلمان له پاره له ګناهونو او دوزخ څخه) ډال دی، نو نه دي پکې ناوړه خبرې کوي او نه دې چاسره جنجال کوي او که څوک ورسره جنګ کوي او يا ورته سپکې سپورې ووايي؛ نو دی دې ورته ووايي چې ما روژه نيولې ده، دا يې دوه ځله وويل او بيا يې وفرمايل: په هغه ذات مې دې قسم وي چې زما روح يې په ولکه کې دی! د روژه نيونکي د خولې بوی د الله په نيز له مشکو نه ډېر خوږ دی، بيا يې وفرمايل: الله تعالى فرمايي: زما بنده چې خوراک، څښاک او شهوت زما د امر له امله پرېږدي نو زه يې خپله جزا ورکوم؛ ځکه چې روژه زما ده او زه به د هرې نېکۍ په بدل کې لس نېکۍ ورکوم " [2]

♣- حضرت سهل بن سعد رضي الله عنه وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: " د جنت يوه دروازه ده چې "ريان" ورته ويل کيږي، له هغې دروازې څخه به يوازې روژه نيونکي مسلمانان جنت ته

---

(1) مسند أحمد، مسند المكثرين من الصحابة، مسند أبي هريرة، حديث رقم (7179).

(2) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب فضل الصوم، حديث رقم (1894).

داخليږي او اعلان به کيږي چې: روژه نيونکي چيرې دي!! نو هغوی به را ولاړ شي او چې ننوځي هغه دروازه به د نورو خلکو پر مخ وتړل شي" [1]

♣- رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: روژه او قرآن د الله په دربار کې بنده لپاره د بخښنې سپارښتنه کوي، روژه به وايي: اې ربه! داسړی ما د ورځې له خوا له خوراک، څښاک او جماع څخه منع کړی و؛ نو دده په حق کې زما شفاعت قبول کړه، او قرآن به وايي: اې ربه! دا بنده ما د شپې له خوب څخه منع کړی و؛ نو دده په حق کې زما شفاعت قبول کړه، الله پاک به د دواړو شفاعت قبول کړي.[2]

♣- دروژې لومړنۍ لس ورځې د رحمت، منځنۍ لس يې د بخښنې او وروستۍ لس يې له اور څخه د خلاصون ورځې دي.[3]

♣- روژه د الله تعالی او بنده تر منځ يو راز دی، هغه چې بل چاته نه ښکاري، معنا دا چې په روژه کې که څوک وغواړي کولای شي له خلکو پټ روژه وخوري؛ خو د الله پاک له وېرې يې نه خوري؛ ځکه مومن باور لري چې الله مې په هر ځای کېويني، له همدې امله دا عبادت د الله او بنده ترمنځ راز دی او نور عبادتونه داسې نه دي. [4]

---

(1) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب: الريان للصائمين، حديث رقم (1896).
(2) (رواه البيهقي في شعب الايمان، كذا في مشكوة المصابيح٢/ ٣۴٠ ط: مكتبة البشرى
(3) (مشكوة ١٧٤)
(4) تفسير القرطبي 2/ 183–184، طبعة دار الكتب العلمية (1426هـ – 2005م).

(c) ketabton.com: The Digital Library

♣- ابوهريره رضي الله عنه روايت کوي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل: مسلمان ته د هر نېک عمل په بدل کې له لسو څخه تر اووه سوه پورې نېکۍ ورکول کيږي؛ خو الله پاک وايي چې روژه زما ده او زه به پخپله د دې بدله ورکوم؛ ځکه چې بنده زما د امر له امله خپل شهوات تر پښو لاندې کوي او خوراک او څښاک نه کوي، روژه نيونکي ته دوه خوشحالۍ دي: يوه د روژه ماتي پر وخت او بله هغه وخت چې له خپل رب سره مخامخ شي، او د روژه نيونکي د خولې بوی د الله په نېز له مشکو هم خوږ دی...[1]

په ښکاره روژه خوړل

په دې خبره د ټولو علماوو اتفاق دی چې که څوک روژه نه نيسي او له فرضيت څخه يې هم انکار کوي، هغه له اسلامه وتلی دی، او که څوک له کوم عذر پرته د رمضان روژه وخوري خو له فرضيت څخه يې انکار نه کوي، هغه مسلمان دی؛ خو سخت ګناهګار دی

او که څوک له کوم عذر پرته په ښکاره روژه خوري او د ديني شعائرو سپکاوی کوي، هغه فاسق دی، مسلمان خليفه بايد داسې سرې ووژني ترڅو نور خلک په ښکاره روژو خوړلو جرئت ونه کړي.[2]

([1]) صحيح مسلم، كتاب الصيام، باب فضل الصيام، حديث رقم (2705).
([2]) الفتاوى الشامي ٢/ ١٥١

(c) ketabton.com: The Digital Library

د رمضان روژه پرچا فرض ده؟

د رمضان روژه په لاندې يادو خلکو باندې فرض ده:

۱ -مسلمان .

۲- عاقل .

۳- بالغ .

۴- مقيم.

۴- چې د روژې نيولو ځواک ولري.

۵- چې له موانعو څخه خالي وي (لکه حيض او نفاس).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مياشتې په ليدلو سره روژه نيول

د شعبان په نهه وېشتمه ورځ بايد خلک د رمضان د مياشتې لټه وکړي؛ نو که وليدل شوه سبا دې روژه ونيسي او که ونه ليدل شوه بيا دې د شعبان دېرش ورځې پوره کړي[1]

حضرت ابوهريره رضي الله عنه وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: د مياشتې په ليدلو سره روژه پيل کوئ او په ليدلو سره يې پای ته رسوئ او که د رمضان مياشت پټه شي، بيا د شعبان (برات) مياشتې دېرش ورځې پوره کوئ. [2]

د شک د ورځې روژه

د شعبان په دېرشمه که چا په دې نيت روژه ونيوله چې که سبا رمضان و، د رمضان به يې شمار کړي او که رمضان نه و، نفلي به شي، دا روژه مکروه ده. [3]

([1]) تبيين الحقائق ۲/ ۱۵۵-۱۵۶، کتاب الصوم.
([2]) صحيح البخاري ۲۵۶/۱
([3]) مراقي الفلاح، ص: ۳۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې شرطونه او ارکان

۱- نیت کول

د هر نېک کار د قبلېدو له پاره نیت کول اړین دی، له همدې امله د احادیثو ډېری کتابونه د نیت په حدیث پیل شوي دي، او دا چې روژه هم یو عبادت دی؛ نو دې ته هم نیت ضرور دی، که یو څوک ټوله ورځ خوراک او څښاک ونه کړي خو چې نیت یې نه وي کړی روژه یې نه سهي کیږي، البته نیت په دوه ډوله دی: یو دا چې په خوله ووایي او بل دا چې په زړه کې نیت وکړي؛ نو په خوله نیت کول اړین نه دی بلکې که څوک له شپې څخه په زړه کې نیت وکړي چې سبا به روژه نیسم، یا پېشمني ته را ولاړ شي، دا هم نیت دی؛ خو که په ژبه نیت وکړي ډېره غوره ده.

بله دا چې که په رمضان کې څوک د قضایي روژې نیت وکړي او ووایي چې سبا به قضایي یا نفلي روژه نیسم او بیا به د همدې ورځې قضایي بل وخت را وګرځوم، نو سره له دې نیت یې دا ورځ قضایي نه؛ بلکې فرضي روژه ګرځي ځکه چې دا میاشت خدای پاک یوازې د فرضي روژو لپاره ټاکلې ده.

او که چا د شپې له خوا د روژې نیت نه و کړی، نه پېشلمي ته را ولاړ شوی و، او سهار فکر ورغی چې دا خو نا روا کار دی چې روژه خورم؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کولای شي چې له غرمې نه تر يو ساعت وړاندې پورې نيت وکړي؛ خو په دې شرط چې تر دې وخته پورې به يې داسې کار نه وي کړی چې روژه پرې ماتيږي.[1]

دغه راز د روژې هرې ورځې ته بايد جلا نيت وشي.[2]

۲- له خوراک، څښاک او جماع څخه ځان ژغورل

الله پاک فرمايي: ثُمَّ أَتِمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ. [البقرة: ۱۸۷]

ژباړه: بيا مو ان تر شپې (ماښام) پورې روژه پوره کړئ.

او د رسول الله صلی الله عليه وسلم دا وينا چې له خپل رب جل جلاله څخه يې روايت کوي: "......زما بنده زما (د امر) له امله خوراک، څښاک او شهوت پرېږدي".[3]

([1]) البحرالرائق ۲/ ۴۵۲، کتاب الصوم، ط: رشيديه
([2]) تبيين الحقائق ۲/ ۱۴۸
([3]) صحيح البخاري، کتاب الصوم، باب فضل الصوم، حديث رقم (1894).

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه کارونه چې روژه نيونکي ته روا دي

۱ - د شپې له خوا خوراک، څښاک او جماع

د الله پاک ددې فرمان له امله: أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَآئِكُمْ...... وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ. [البقرة: ۱۸۷]

ژباړه: د روژې په شپه له خپلو ښځو سره نږدېوالی (کوروالی) درته حلال شوی.....او خورئ څښئ ترهغو چې د سبا سپينه کرښه له توري کرښې درته راڅرگنده شي.

۲ - د سهار تر اول وخته د پېشمني وروسته کول

تېر ايت ، او د سهل بن سعد رضي الله عنه دا وينا چې وايي: ما به په کور کې پېشلمی کاوه او بيا به په تلوار نبوي جومات ته تللم چې له رسول الله صلی الله عليه وسلم سره لمونځ وکړم.[1]

له دې حديث څخه دا هم معلومه شوه چې صحابه کرامو به په پېشنمي کې تاخير کاوه او په روژه کې به يې د سهار لمونځ وختي کاوه.

(1) صحيح البخاري، کتاب الصوم، باب تأخير السحور، حديث رقم (1920).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- که د ورځې معلومه شي چې رمضان دی، د ورځې نیت کولای شي

حضرت سلمه بن الاکوع رضي الله عنه روایت کوي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د عاشورا په ورځ یو سړی ولېږه چې په خلکو کې اعلان وکړي چې که چا خوراک کړی وي هغه دې روژه پوره کړي او که چا خوراک نه وي کړی هغه دې په خپل حال پاتې شي او خوراک دې نه کوي" [1]

په ابتدا کې پر مسلمانانو د عاشورا د ورځې روژه فرض وه؛ له دې حدیث څخه دا معلومه شوه چې که چا د شپې له خوا د روژې نیت نه وي کړی او د ورځې ښکاره شي چې دا ورځ د رمضان لومړۍ ده؛ نو له ورځې څخه یې نیت کولای شي.

خو دا په دې صورت کې چې تر هغه وخته یې خوراک، یاڅښاک، یا جماع نه وي کړي او که یې کړي و، بیا هم پرې لازمه ده چې په همدې ورځ تر ماښامه داسې کار ونه کړي چې روژه پرې ماتیږي او بیا به له رمضان وروسته د همدې ورځې قضایي راګرځوي. [2]

([1]) صحیح البخاري، کتاب الصوم، باب: إذا نوی بالنهار صوما، حدیث رقم (1924).

([2]) مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- هغه چې پر ځان کابو لري، له مېرمنې سره لوبې کولای شي

حضرت عائشه رضي الله عنها وايي : "رسول الله صلى الله عليه وسلم به په روژه کې له خپلو مېرمنو سره مباشرت (له جماع پرته ساتيرى) کاوه او هغه تر هر چا په خپل شهوت کابو درلودى". [1]

۵- په سفر کې د روژې خوړل

حضرت عائشه رضي الله عنها وايي: حضرت حمزه بن عمرو اسلمي رضي الله عنه به ډېرې روژې نيولې، يوه ورځ يې پيغمبرصلى الله عليه وسلم نه پوښتنه وکړه وېل يارسول الله! په سفر کې روژه ونيسم که نه؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: "که خوښه دې وي ويې نيسه او که نه، ويې خوره". [2]

۶- پوره اودس کول خو په مضمضه او استنشاق کې احتياط کول

عاصم بن لقيط بن صبره رحمه الله د خپل پلار له خولې په يو حديث کې وايي چې ما يوه ورځ له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه پوښتنه وکړه: يارسول الله ! د اوداسه په اړه که معلومات راکړې!! راته يې

([1]) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب المباشرة للصائم، حديث رقم (1927).

([2]) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب الصوم في السفر، حديث رقم (1943).

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفرمايل: پوره اودس کوه، ګوتې خلال کوه او له روژې پرته په نورو وختونو کې په مضمضه او استنشاق (خولې او پوزې مينځلو) کې ښه کوشش کوه" [1]

د روژې ماتوونکي

هغه شيان چې کفاره او قضا دواړه لازموي

١- خوراک او څښاک

د قرآنکريم دا ايت چې وړاندې هم تېرشو : ثُمَّ أَتِمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ.

او هغه حديث چې يوازې له هېرونکي څخه د خوراک او څښاک وبال پورته شوی و.

(1) سنن أبي داود، كتاب الطهارة، باب: في الاستنثار، حديث رقم (142).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- جماع

که چا له سپېدو وروسته له مېرمنې سره د روژې په حال کې کوروالی وکړ، نو که انزال يې شوی وي او که نه وي شوی، روژه يې ماته شوه، قضا به هم راګرځوي او کفاره به هم ورکوي. [1]

هغه شيان چې روژه پرې ماتېږي او يوازې قضا يې لازمېږي

۱- قصدا په ډکه خوله قی کول :

ابوهريره رضي الله عنه روايت کوي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم وويل : " چاته چې قی ورپېښ شي او کابو پرې را نه ولي پر هغه قضا نشته او که څوک قصدا او په لوی لاس قی وکړي هغه دې قضا راوړي" [2]

او که چاته په ډکه خوله قی پېښ شو او د يوه نخود د دانې په اندازه قی يې بېرته تېر کړ، روژه يې ماتيږي. [3]

([1]) الفتاوي الهنديه ۱/۲۰۵

([2]) جامع الترمذي، أبواب الصوم، باب: في من استقاء عمدا، حديث رقم (**720**).

([3]) ردالمحتار علي الدرالمختار ۳/ ۴۵۰ کتاب الصوم، مطلب في الكفارة.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ - حيض او نفاس :

په دې کې فرق نشته چې که د حيض يا نفاس وينه د ورځې په سر کې راشي او که په پای کې، اګر که له ماښام نه يو څو شيبې وړاندې هم راشي روژه يې ماتيږي.

حضرت ابوسعيد خدري رضي الله عنه وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم د لوی اختر يا کوچني اختر په ورځ عيدګاه ته روان و پر لاره يې څو مېرمنې وليدلې نو ورته ويې ويل: ايا داسې نه ده چې مېرمن کله حايضه شي؛ نه لمونځ کوي او نه روژه نيسي؟ هغوی وويل: هو همداسې ده، رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: همدا يې د دين نقصان دی. [1]

۳ - په زوره پر چا روژه ماتول

که څوک په زور روژې ماتولو ته اړيستل شو، روژه يې ماتيږي خو کفاره پرې نشته يوازې قضا به يې راګرځوي، دغه راز په ډنډ کې د

([1]) صحيح البخاري، كتاب الحيض، باب ترك الحائض الصوم، حديث رقم (304).

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمبېدو پر مهال که د چا ستوني ته اوبه تيري شي روژه پـرې مـاتيږي اګر که بل ښوک يې په زوره غوپه کړي. [1]

۴- په لوی لاس (په قصد سره) دود تېرول

که څوک په قصد سره حلق ته دود ننباسي، روژه يې ماتيږي. [2]

۵- سګريټ يا چلم ښکول

په سګريټ يا چلم ښکولو سره هم روژه ماتيږي. [3]

۶- د پېشمني په وخت کې تېروتل

که چا په دې شک پېشمنی يوه يا دوه دقيقې وروسـته کړ چې ښـايي لا به سهار شوی نه وي او وروسته ښرګنده شوه چې سهار را ختلی و، هغه دې دا روژه پوره کړي او په بدل کې دې له رمضان وروسـته يوه بلـه روژه ونيسي او کفاره پرې نشته. [4]

---

[1] الفتاوی العالمکیریة ۱/ ۲۲۲، کتاب الصوم، الباب الرابع فیما یفسد و ما لایفسد، ط: دارالکتب العلمیة، بیروت.

[2] ردالمحتار علي الدرالمختار، ۴۲۱/۳، وایضا في جواهر الفقه لمحمدشفیع رحمه الله۵۱۸/۳.

[3] الفتاوی العالمکیریة ۱/ ۲۰۲ ماخذه: فتاوی محمودیه ۱۰/ ۱۳۸

[4]: مراقي الفلاح، ص: ۳۶۹ ط: قدیمي کتب خانه

۷- د روژه ماتي په وخت کې تېروتل

که يو چا په دې فکر روژه ماته کړه چې ښايي لمر لوېدلی وي؛ خو وروسته ښکاره شوه چې لمر نه دی لوېدلی، روژه يې ماته شوه، قضا به يې راګرځوي، کفاره پرې نشته. [1]

دغه راز په لاندې يادو کارونو سره هم روژه ماتيږي:

۸- د غرغرې پر وخت حلق ته اوبه تېرېدل.

۹- مېرمنې سره د لوبو يا ښکولولو پر وخت انزال کېدل.

۱۰- يو داسې شی ستوني ته تېرېدل چې په عادتي ډول نه خوړل کيږي، لکه د لرګي ډکی، د وسپني ټوټه او داسې نور.

۱۱- په هيره يو شی خوړل او بيا په دې فکر قصدا خوراک کول چې کيدای شي روژه يې ماته شوې وي، په دې سره هم روژه ماتيږي او قضا به يې راګرځوي. [2]

۱۲- په وينټولين يا د سالنډۍ سپرې کارولو سره هم روژه ماتيږي، (وينټولين يو ډول درمل دي چې د سابندۍ ناروغان يې د خولې له لارې د يو ډول فشاري سپرې په مټ کاروي) نو که کوم ناروغ له دې درملو

---

[1]: جواهرالفقه للشيخ محمدشفيع رحمه الله۳/ ۵۱۸

[2]: جواهرالفقه للشيخ محمدشفيع رحمه الله۳/ ۵۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتــه روژه نــه شــوه نېــولای هغــه دې روژه وخــوري او بيــا دې قضــا را وګرځوي. ([1])

هغه شيان چې روژه پرې نه ماتيږي او نه هم مکروه کيږي

۱- غسل کول

د ګرمۍ له امله روژه کې په خوله يا پوزه يخې اوبه ګرځول، لمبېدل او يا پر سر يا بدن لوند ټوکر اچولو سره روژه نه ماتيږي او نـه هم مکـروه کيږي.([2])

۲- مسواک کارول

د مسواک په کارولو روژه نه ماتيږي.

۳- سرغوړول

که په روژه کې څوک سر غوړ کړي روژه يې نه ماتيږي. ([3])

---

[1]: الدرالمختار ۲/ ۳۹۵ ط: سعيد

[2]: الفتاوی العالمکيرية ۱/ ۲۲۰

[3]: الدرالمختار: ۳/ ۴۲۱ کتاب الصوم، مطلب يکره السهر اذا خاف فوت الصبح، ط: دارالمعرفة، بيروت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- احتلام

که څوک په خوب کې احتلام شي روژه يې نه ماتيږي. ([1])

۵- خوشبويي کارول

د عطرو په کارولو سره روژه نه ماتيږي. ([2])

۶- د اړتيا پر وخت د خوړو خوند کتل

ابن عباس رضي الله عنهما وايي: که څوک سرکه يا بل کتغ وڅکي؛ نو که ستوني ته يې رسېدلی نه وي، پروا نه کوي.([3])

خو دا په هغه صورت کې چې ډېره اړتيا وي، لکه د يوې مېرمنې خاوند په طبعيت کې تريخ دی، هغې ته روا دي چې دکتغ خوند يوازې په ژبه وګوري. او همدا حکم نانبای (ډوډۍ پخوونکی) ته هم دی.

---

[1]: ايضا.

[2]: الفتاوی القاضيخان ۱/ ۲۰۸

[3]: مصنف ابن أبي شيبة، کتاب الصيام، في الصائم يتطعم بالشيء، حديث رقم (9369).

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز مېرمن کولای شي خپل بچي ته په خپله خوله کې خواړه وژويي داسې چې ستوني ته يې خوند تېر نه شي؛ خو دا په داسې وخت کې چې هلته بل داسې څوک نه وي چې روژه يې نه وي نيولې. ([1])

۷- د سترګو درمل کارول

په سترګو کې درمل اچولو سره روژه نه ماتيږي اګر که په حلق کې يې خوند محسوس شي. دغه راز په سترګو تورولو هم روژه نه ماتيږي. ([2])

۸- د مار يا لړم چيچل

د مار يا لړم په چيچلو روژه نه ماتيږي. ([3])

۹- په هېره سره خوراک يا څښاک کول

حضرت ابوهريره رضي الله عنه د رسول الله صلی الله عليه له مبارکې خولې په يوه وينا کې وايي: که څوک په هېره سره خوراک يا څښاک

[1]: البحرالرائق۲/ ۴۸۹، کتاب الصوم، باب ما يفسد و مالا يفسد، ط: رشيديه
[2]: الفتاوی العالمکيريه ۱/ ۲۲۴، کتاب الصوم ، باب ما يفسد و ما الايفسد.
[3]: ردالمحتار علي الدرالمختار ۳/ ۴۲۱،کتاب الصوم، ط: دارالمعرفة، بيروت

وکړي؛ نو روژه دې پوره کړي؛ ځکه چې په هېره خوراک يا څښاک د الله پاک له لوري (مېلمستيا) وي" ([1])

دا حکم فرضي او نفلي دواړو روژو ته شامل دی.

دغه راز په څو نورو شيانو هم روژه نه ماتيږي:

۱۰- بې اختياره ستوني ته دود، ګرد يا چينجی ننوتل.

۱۱- بې اختياره قی کول.

۱۲- پېچکاري لګول. ([2])

۱۳- غاښونه وينې کېدل خو په دې شرط چې وينه ستوني ته ولاړه نه شي. ([3])

---

[1]: صحيح البخاري، کتاب الصوم، باب الصائم إذا أکل أو شرب ناسيا، حديث رقم (1933).

[2]: رد المحتار۲/ ۳۹۵-۳۹۶، باب ما يفسد الصوم و مالايفسد، ط: سعيد، وکذافي فتاوی العالمکيريه: ۱/ ۲۰۳، الباب الرابع فيما يفسد و فيما لايفسد، ط: رشيديه.

[3]: جواهرالفقه ۳/ ۵۱۹

هغه شیان چې روژه پرې مکروه کیږي

۱- په روژه کې له مېرمنې سره لوبې کولو، او مچو کولو سره روژه نه ماتیږي؛ خو په روژه کې داسې کول مکروه دي، او که په دغه وخت کې انزال شي، روژه يې ماتیږي. [1]

۲- له عذر پرته د خوړو خوند څکل.

۳- په خوله کې ناړي راټولول او بیا يې تېرول.

۴- له ډېرې اړتیا پرته په غاښ کې دوا کېښودل.

۵- د روژې په شپه تر سهاره په جنابت کې پاتې کېدل خلاف اولى دي، ښه دا ده چې په شپه کې غسل وکړل شي.

۶- رګ وهل (حجامت) په رګ وهلو سره د رګ وهونکي روژه مکروه کیږي.

۷- د غاښونو دوا کارول؛ خو که دوا حلق ته تېره شي بیا روژه فاسدیږي.

۸- په غاښونو کې د خوراک ذرې (میده برخې) پرېښودل. [2]

[1]: البحرالرائق ۲/ ۴۷۶، کتاب الصوم، باب ما يفسد الصوم و ما لا يفسد، ط: رشيديه
[2]: مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹- دغه راز په روژه کې درواغ ويل، په درواغو شاهدي ويل، غيبت کول، چغلخوري، ټگي کول، جگړې کول، په دراغو قسمونه خوړل، فاحش حرکات کول، سپکې خبرې کول، ظلم کول، نامحرمه مېرمنو سره خبرې کول او ورته کتل، سينما ته تلل، دا هغه څه دي چې روژه ورسره مکروه کيږي، ښايي روژه نيونکي په روژه کې په ځانگړې ډول له دې کارونو څخه هم ځانونه وساتي.

هغه عذرونه چې له امله يې روژه ماتول روا دي

۱- د ناروغۍ د زياتېدا وېره

که يو څوک له روژې نيولو وروسته د ورځې په لړ کې ناروغ شو؛ نو که د روژې له امله يې ناروغي زياتېده يا اوږدېدله، کولای شي روژه ماته کړي او بيا به يې قضا را گرځوي کفاره پرې نشته، او که په پېچکاري يې درملنه کېدله، بيا دې روژه نه ماتوي.[1]

[1]: احسن الفتاوی ۴/ ۴۳۲ د فتاوی عالمگيري په حواله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- د مور یا ماشوم ژوند ته ګواښ

حاملې مېرمنې ته که داسې څه ورپېښ شول چې د هغې یا یې د ماشوم ژوند ته ګواښ و، هغې ته روژه ماتول غوره دي. ([1])

۳- مرګوني تنده رامنځته کېدل

د خوړو پخولو یا بل کوم اړین کار کولو له امله څوک دومره تږی شو چې مرګ ته نږدې شو، هغه دې روژه ماته کړي. ([2])

د رمضان اړوند بېلابېلې مسئلې

۱- د روژې کفاره

که څوک په لوی لاس، له کوم عذر، سفر، اویا ناروغۍ پرته روژه ماته کړي هغه به کفاره ورکوي او هم به د همدې ورځې قضایي راګرځوي، کفاره دا ده چې یا به دوه میاشتې پرلپسې روژې نیسي، که د کمزورتیا یا ناروغۍ له امله روژې نشي نیولای بیا دې شپېتو غریبانو ته دوه وخته په مړه خېټه خواړه ورکړي - کولای شي په دوه ورځو کې یې دوه ځله ورکړي او یا یوه غریب ته شپېته ورځې هره ورځ دوه وخته

---

[1]: مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه
[2]: مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خواړه ورکړي، يا دا چې شپېتو مسکينانو ته يو وخت ډوډۍ او د دوهم وخت په بدل کې هر يوه ته د سرسايې په ارزښت نغدې روپۍ ورکړي- په دې ټولو صورتونو کې کفاره ادا کيږي. ([1])

شپېتو مسکينانو ته خواړه ورکول د هغه چا لپاره دي چې دوه مياشتې مسلسل روژې نشي نيولای او که څوک وس لري چې دوه مياشتې پرلپسې روژې ونيسي، هغه ته روا نه دي چې مسکينانو ته خواړه ورکړي.

او که څوک د شپېتو مسکينانو خواړه يا يې (د سرسايې برابر) قيمت په يوځای دوو مسکينانو ته ورکړي، کفاره يې نه سهي کيږي؛ بلکې اته پنځوس نورو ته به يې هم ورکوي؛ البته هر يوه ته د يوې سرسايې برابر. ([2])

د کفارې په روژو کې شپېته ورځې پوره کول ضرور نه دي؛ بلکې د سپوږميزو مياشتو دوه مياشتې روژې به نيسي هغه که هره مياشت هر څو ورځې راغله؛ خو دا په هغه صورت کې چې که څوک د سپوږميزې مياشتې له لومړۍ نېټې څخه روژې پيل کړي، او که څوک د سپوږميزو

[1]: حديث ابي هريرة في صحيح البخاري ١/ ٢٥٩، ٢٦٠، كتاب الصوم،ط: قديمي. ردالمحتار على الدرالمختار: ٢/ ٤١١، ٤١٢

[2]: الفتاوى العالمكيرية، كتاب الطلاق، الباب العاشرفي الكفارة: ١/ ٥١٣، ط: رشيدية

(c) ketabton.com: The Digital Library

میاشتو له منځ څخه د کفارې روژې پیل کړي هغه به شپېته ورځې پوره کوي. ([1])

۲- د روژې قضاء

که د يو عذر له امله روژه قضاشي؛ نو د عذر له منځه تللو سمدستي وروسته يې قضا راوړل غوره دي البته له رمضان وروسته، په قضايي روژو کې اختيار دی، که ټولي يوځای نيسي او که په جلاجلا ورځو کې يې نيسي.

۳- پېشمنی

له نيمې شپې وروسته د صبح صادق له را ختلو تر وړاندې پورې د پېشمني وخت دی، په دغه وخت کې څه ناڅه خوراک کول سنت دی او غوره دا ده چې پېشمنی د شپې په ترټولو وروستۍ برخه کې وشي خو دومره ناوخته نه، چې پېشمنی په شک کې شي.

که مؤذن له صبح صادق راختلو وړاندې اذان وکړ، پېشمنی نه بنديږي ترڅو چې صبح صادق نه وي راختلی.

---

[1]: مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اذان بايد له صبح صادق را ختلو وروسته وشي، او خلک بايد پـه دې پوه شي چې د اذان په وخت کې هم خوراک کول ممنوع دی.

د پېشمني له پای ته رسولو وروسته په زړه کې نيت کول بسنه کوي او که په ژبه دا توري ووايي، غوره ده: **بِصَوْمِ غَدٍ نَوَيْتُ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ.**

ژباړه: د رمضان سبانۍ ورځې روژې نيت کوم.

۴- روژه ماتی

کله چې د لمر په پرېوتو باور راشي، بيا روژه ماتی وروسته کول مکروه دی؛ خو که کله هوا ګردجنه وه او د لمر پـه پرېوتـو کې شک و، بيا روژه ماتی دوه-څلور دقيقې وروسته کول غوره دی، او عموما پـه روژه ماتي کې درې دقيقې احتياط غوره دی. ([1])

۵- تراويح

پـه رمضان کې د ماخوستن لـه فرض او سنتو وروسته شل رکعته لمونځ سنت مؤکد دی.

په تراوو کې د ټول قرآنکريم ختم کول سنت دی.

---

[1]: جواهرالفقه، للشيخ المفتي محمدشفيع رحمه الله۳/۵۲۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې اړوند بېلابېلې مسئلې

په هغه سيمو کې د روژې حکم چې شپه يا ورځ يې ډېره اوږده وي

په کومو سيمو کې چې ورځ دومره اوږده وي چې روژه نيول پکې د انسان له وس څخه بهر وي، (لکه په ناروې هېواد کې کله تر دوه وېشت ساعته هم اوږده ورځ وي) د داسې سيمو د روژې حکم دا دی چې څنګه د لمانځه وختونه له نږدې هغو سيمو سره برابروي چې شپه او ورځ پکې د معمول مطابق وي، همدغه راز دې روژه هم د هغوی له مهالوېش سره سم نيسي او ماتوي دې.[1]

او که ورځ اتلس ساعته وه، بيا دې پوره ورځ روژه نيسي.[2]

يو ديرشمه روژه

د يو شمېر هېوادونو تر منځ د وختونو او مطالعو توپير وي؛ نو ځينې وخت يو سړي په يوه هېواد کې دېرش روژې پوره کړي وي خو چې بل هېواد ته ورشي هلته هغه ورځ دېرشمه وي؛ نو داچې رمضان تر دېرشو

([1]) فتاوى شامي: ١/ ٣٣ ، كتاب الصلوة مطلب في طلوع الشمس من مغربها، وايضا ١/ ٣٦٥، مطلب في فاقد وقت العشاء كاهل بلغار، كتاب الصلوة.

([2]) مجموعة الفتاوى١/ ٦٩٦، ط: سعيد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځو نه زياتيږي، ښايي دا سړی د نورو خلکو د روژو د احترام له امله په هغه ورځ د روژې عادت وکړي.[1]

جراحي عمليات

له دماغ يا خيټې پرته د انسان د بدن د نورو غړو په عمليات کولو سره روژه نه ماتيږي. [2]

دغه راز د هغه اندامونو په اپرېشن سره هم روژه نه ماتيږي چې معدې يا دماغ ته قدرتي سوري (منفذونه) ونه لري. [3]

او که د دماغ يا معدې عمليات يې په داسې ډول وکړل چې يوائې څه يې ورڅخه وويستل او څه يې ور داخل نه کړل، بيا هم روژه نه ماتيږي. [4]

او که د عمليات په وخت کې په دماغو يا معده کې دننه درمل وکاروي او يا مصنوعي غړي ولګوي، روژه پرې ماتيږي. [5]

---

(1) جديد فقهي مسائل: ١٠٠
2: رد المحتار٢/ ٣٩٥، ط: سعيد
3: شامي ٢/ ٤٠٢، ط: سعيد
4: ردالمحتار ٢/ ٤١٤، ط: سعيد
5: شامي، ٢/ ٤٠٢ ط: سعيد

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز که د معدې د عملیات پر وخت د معدې کومه برخه بهر را ووېستل شي او بېرته په خپل ځای ولګول شي، روژه پرې فاسدېږي. (1)

که څوک په نس کې په مرمۍ ولګېږي او مرمۍ هلته پاتې شي، روژه یې ماتېږي او یوازې قضا به یې راګرځوي. (2)

له بدن څخه وینه وېستل

په روژه کې د پېچکارۍ له لارې له بدن نه په وینه وېستلو روژه نه ماتېږي، البته دومره وینه وېستل مکروه دي چې د روژه نیونکي بدن ورسره کمزورى شي چې بیا د روژې پوره کولو وس نه لري. (3)

دغه راز که په روژه کې څوک ناروغ شو او وینې ته یې اړتیا شوه، هغه کولای شي خپل بدن ته د چا وینه تېره کړي، روژه یې نه فاسدېږي. (4)

1: الفتاوى العالمكيرية ۱/ ۲۰۴، ط: رشيدية
(2) الدرالمختار ۳/ ۴۲۳ ط: دارالمعرفة
3: احسن الفتاوى ۴/ ۴۳۵
4: البحرالرائق ۲/ ۴۷۶، ط: سعيد

(c) ketabton.com: The Digital Library

په روژه کې غاښ وېستل

د ډېرې اړتيا له امله په روژه کې غاښ ويستل روا دی او که ډېره اړتيا نه وي بيا مکروه دی، او که د غاښ وېستلو پر وخت دوا يا وينه خيټې ته ولاړه شي؛ نو که وينه تر ناړو زياته يا برابره وه او يا يې خوند ښکاره شو، روژه ورسره ماتېږي. ([1])

په پوزه کې دوا کارول

که په پوزه کې دوا کاروي؛ نو که دوا حلق ته ورسيږي روژه پرې ماتيږي او که ونه رسيږي، نه ماتيږي. ([2])

په روژه کې شونډې سرې کول

مېرمنې کولای شي په روژه کې شونډې سرې کړي او که دا وېره وه چې سرخي به يې خولې ته لاړه شي، بيا مکروه دي. ([3])

---

[1]: احسن الفتاوی ۴/ ۴۳۶، د ردالمحتار په حواله.
[2]: الفتاوی الشامي. ماخذه: فتاوی محموديه ۱۰/ ۱۳۸
[3]: احسن الفتاوی ۴/ ۴۳۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

مېرمن د ورځې په منځ کې له حيض څخه پاکېدل

که يوه مېرمن د ورځې په منځ کې له حيض څخه پاکه شي، هغه دې په همدې ورځ د نورو روژه نيونکو په شان خوراک او څښاک نه کوي، او د همدې ورځې قضا به هم را ګرځوي. ([1])

په غوږ کې اوبه يا تېل ننوتل

که په خطاسره په غوږ کې اوبه لاړې شي، روژه نه ماتوي، او که دوا يا تېل په غوږ کې واچوي روژه ماتيږي. ([2])

نابالغ چې روژه ماته کړي قضا پرې نشته

نابالغ هلک يا نجلۍ که پخپله روژه ماته کړي يا يې پلار د رحم له امله پرې ماته کړي، قضا يې نشته. ([3])

---

[1]: حاشية الطحطاوي على مراقي الفلاح، ص: ۶۷۸

[2]: احسن الفتاوی،۴/ ۴۳۱ د ردالمحتار په حواله .

[3]: احسن الفتاوی ۴/ ۴۴۰ د ردالمحتار په حواله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې مستحبات

١- په روژه ماتي کې تلوار کول

حضرت سهل بن سعد رضي الله عنه روايت کوي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم وويل: "خلک (مسلمانان) به تر هغو په خير کې وي چې په روژه ماتي کې تلوار کوي" ([1])

ابوعطيه رحمه الله وايي: يوه ورځ زه او مسروق رحمه الله حضرت عائشې رضي الله عنها ته ورغلو ورته ومو ويل: اې د مسلمانانو مورې! د رسول الله صلی الله عليه وسلم دوه صحابه دي، يو يې په روژه ماتي او لمانځه کې تلوار کوي او بل په روژه ماتي او لمانځه کې وروسته والی کوي؛ نو مور ځنګه وکړو؟ راته يې وويل: هغه کوم يو دی چې په روژه ماتي او لمانځه کې تلوار کوي؟ مور ورته وويل: عبدالله - يعني: ابن مسعود رضي الله عنه- راته يې وويل: رسول الله صلی الله عليه به همداسې کول.([2])

---

[1]: صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب تعجيل الإفطار، حديث رقم (1957).

[2]: صحيح مسلم، كتاب الصوم، باب فضل السحور وتأكيد استحبابه..، حديث رقم (2554).

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو دا په دې معنا نه چې دومره تلوار وشي چې د لمر په لوېدو کې شک پيدا شي؛ بلکې د لمر په لوېدو کې له يقين وروسته تلوار کول مستحب دي.

۲- په تازه کجورو روژه ماتول

حضرت انس رضي الله عنه وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم به په لندو کجورو روژه ماتوله، که به هغه نه وې بيا به يې په وچو کجورو او که به هغه هم نه وې بيا به يې د اوبو څو غړپه وکړل. ([1])

۳- د روژه ماتي دعا ويل

د روژه ماتې پر وخت دا دعا ويل مستحب ده: اللهم اني لک صمت، وبک امنت، وعليک توکلت، وعلى رزقک افطرت.

ژباړه: خدايه! تاته مې روژه ونيوله، پر تا مې ايمان راوړی، پر تا مې توکل کړی، او ستا په (راکړي) رزق مې روژه ماته کړه.

[1]: سنن أبي داود، كتاب الصوم، باب ما يفطر عليه، حديث رقم (2356).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- له روژه ماتي وروسته دعا

ابن عمر رضي الله عنهما وايي: رسول الله صلی الله علیه وسلم چې په روژه ماته کړه داسې دعا به یې کوله : " تنده ماته شوه، رګونه لانده شول او اجر وثاکل شو انشاءالله" .([1])

۵- د پېشمني پر وخت يو څه خوړل، اګر که د اوبو يو غړپ هم وي.

۶- پېشمنی دومره نه ناوخته کول چې روژه په شک کې شي.

۷- خپلوانو، نېستمنو او اړو خلکو سره مرستې کول، مسلمان بايد تل د نېکيو کارونه وکړي؛ خو په روژه کې ښايي له نورو مياشتو څخه په دې لاره کې ډېر زيار وباسي.

وروستۍ يادونه: له تېرو خبرو څخه څرګنده شوه چې روژه يوازې د خوراک او څښاک او جماع نه کولو ته نه وايي؛ بلکې په روژه کې بايد مسلمان له هر ډول ناوړه کارونو څخه روژه ونيسي او وښيي چې روژې څومره اغيز وربانـدې کړی دی، پـه همـدې ډول هغـه ټـول ثوابونـه او انعامونه ترلاسه کولای شي چې الله يې په بدل کې وعده کړې ده او که نه، يوازې له خوراک او څښاک څخه لاس واخلي؛ خو نورې بد اخلاقۍ کوي بيا لـه روژې څخه هيڅ ګټه نشي پورتـه کولای او تش لاس بـه ورڅخـه تيرېږي. رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي: داسې روژه نيونکي شته چې لوږې او تندې تيري کړي؛ خو هيڅ پـه لاس ور نشي، او

---

[1]: سنن أبي داود، كتاب الصوم، باب ما يفطر عليه، حديث رقم (2357).

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې د شپې ولاړېدونکي او عبادت کوونکي هم شته چې له بې خوبۍ پرته نور هیڅ په لاس نه ورځي، څوک چې روژه ونیسي؛ خو ناوړه کارونه پرې نږدي الله جل جلاله د هغوی د خوراک او څښاک د پرېښودلو هیڅ پروا نه لري.([1])

الله دې وکړي چې ټول د روژې له سترو نعمتونو څخه برخمن شو . آمین

[1]: سنن ابن ماجه، كتاب الصيام، باب ما جاء في الغيبة والرفث للصائم، حديث رقم (1690).

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعـتــکاف

د الله د رضا په نیت جومات کې په داسې ډول اوسېدلو ته اعتکاف وایي، چې له هغو اړتیاوو پرته چې په جومات کې نه پوره کیږي (لکه اودس ماتی، واجب غسل او اودس) له جومات څخه نه وځي. او اعتکاف (سنت مؤکد علی الکفایة دی) معنا دا چې که له کلي څخه یو تن اعتکاف ته کښیني د نورو غاړه خلاصیږي او که یو هم کښېنه نې د ټولو غاړه بنده ده او که چا پر ځان د اعتکاف نذر منلی وي بیا پر هغه واجب دی.

د اعتکاف فضائل

د روژې له اهمو عبادتونو څخه یو هم اعتکاف دی چې د همدې میاشتې په وروستیو لسو ورځو کې ترسره کیږي او دا چاره رسول الله صلی الله علیه وسلم له هجرت نه وروسته هر کال ترسره کړې ده او د ژوند په وروستي کال یې شل ورځې اعتکاف وکړ.

د اعتکاف معنا د الله په کور کې دېره کېدل او د هغه دربار ته ننواتي ورتلل دي او خپل ټول وخت د هغه عبادت ته ځانګړی کول دي، په دنیا کې چې یو څوک د چا کورته ننواتي ورشي هغه یې هرو مرو غږ اوري؛ نو د ارحم الراحمین جل جلاله شان خو تر دې ډېر لوړ دی چې د هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بنده ږغ واوري او توبه يې قبوله کړي، ژړا يې واوري او د له برکتونو ډکه مياشت کې ځانګړی انعام پرې وکړي، رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: د قيامت په ورځ چې هيڅ سيوری نه وي، الله به اوو تنو ته دخپل عرش د سيوري لاندې ځای ورکړي...يو له هغو څخه هغه مسلمان دی چې زړه يې ترجومات پورې تړلی وي او له يوه لمانځه وروسته د بل لمانځه په تمه وي؛[1] نو فکر وکړئ يو چا چې يوازې د پنځو لمونځونو په وخت کې په جومات پورې زړه تړلی وي نو هغه چاته به څومره ثواب ورکوي چې ټول وخت يې جومات ته وقف کړی وي او يوازې د الله تعالی عبادت يې مشغله وي!!

د اعتکاف يوه لويه ګټه دا ده چې انسان په دې څو شپو کې خپل زړه ته متوجه کيږي او د هغه د اصلاح فکر کوي، او زړه د انسان په بدن کې هغه برخه ده چې د ټولو اعضاوو اصلاح ورپورې تړلې ده، رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: واورئ! د انسان په بدن کې يوه ټوټه غوښه ده، هغه چې اصلاح شي ټول بدن ورسره اصلاح کيږي او که هغه فاسده شي ټول بدن ورسره فاسديږي، واورئ! هغه ټوټه زړه دی.([2])

([1]) صحيح البخاري، كتاب الأذان، باب من جلس في المسجد ينتظر الصلاة..،حديث رقم (660)

[2]: صحيح مسلم، كتاب المساقات، باب أخذ الحلال وترك الشبهات، حديث رقم (4091).

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ډېر ځله زړه د ناروا مجلسونو، بې ځايه خبرو، شهواتو، بېځايه خوراکونو، ډېرو خوبونو او يو لړ هغو عواملو له امله فاسديږي چې انسان په اعتکاف کې ورڅخه لرې او خوندي وي.

د اعتکاف څو اړوند مسائل

۱- نارينه وو ته له جوماتونه پرته په بل ځای کې اعتکاف روا نه دی، الله جل جلاله فرمايي: وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ [البقرة: ۱۸۷]

ژباړه: کله چې تاسو جوماتو کې ښېله وئ.

او په مساجدو کې د اعتکاف لپاره لومړنی غوره جومات مسجد حرام دی، دوهم مسجد نبوي او دريم مسجد اقصی دی او له دې پرته نور ټول جوماتونه په ثواب کې يو ډول دي. البته جامع جومات د کلي له جومات نه ډېر ثواب لري.

۲- په کوم جومات کې چې لمونځ په جمعه کيږي او امام او مؤذن ولري هلته اعتکاف صحيح دی، د اعتکاف لپاره د جُمعې لمونځ شرط نه دی. ([1])

۳- مېرمنې په کور کې اعتکاف کولای شي ([1])

---

[1]: الدرالمختار: ۳/ ۴۹۳، باب الاعتکاف، کتاب الصوم، ط: دارالمعرفة، بيروت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که له ټول کلي څخه يو تن هم اعتکاف ته کښېنه ناست، نو د سنت د پرېښوولو له امله د ټولو کليوالو غاړه بنده ده.[2]

۴- بايد جوماتونه ښه ودان وي ترڅو د اعتکاف په لړ کې معتکف ته کومه ستونزه پېښه نشي او که بيا هم کوم مسجد ونړېږي يا د باران له امله وڅڅېږي او د معتکف د اوسېدو ځای نه وي؛ نو د عذر له امله معتکف بل جومات ته تللای شي.[3]

۵- معتکف کولای شي د انساني ضرورت له پاره جومات څخه ووځي او پر لاره کولای شي خلکو ته سلام وکړي، له مېلمنو سره ستړي مشي وکړي، د ناروغ پوښتنه وکړي او په جنازه کې ګډون وکړي؛ خو دا ټولې خبرې هغه وخت سهي دي چې له جومات نه په همدې نيت نه وي راوتلی، دا به پر روانه کوي او ورته دريږي دې نه، له دې پرته معتکف بايد له هرډول ناوړه خبرو او خندا څخه ځان وساتي.[4]

۶- که په جومات کې اوبه نه وي او نه هم بل څوک وي چې معتکف ته د اوداسه له پاره اوبه راوړي؛ نو معتکف کولای شي د اوداسه لپاره کورته ولاړ شي او له اودس کولو سمدستي وروسته له کوم ځنډ پرته

---

[1]: الدرالمختار ۳/ ۴۹۴ باب الاعتکاف، کتاب الصوم، ط: دارالمعرفة، بيروت.
[2]: جامع الرموز: ۱/ ۳۷۶، فصل في الاعتکاف، ط: کريميه، ماخذه: فتاوی محموديه
[3]: الفتاوی العالمکيرية: ۱/ ۲۳۴، کتاب الصوم الباب السابع في الاعتکاف، ط: دارالکتب العلمية، بيروت.
[4]: البحرالرائق: ۲/ ۵۲۹، کتاب الصوم، باب الاعتکاف، ط: رشيدية، ماخذه: فتاوی محمودية

ببرته جومات ته راشي؛ خو دا حکم د واجب اوداسه لپاره دی، نه د نفلي اودس لپاره. (1)

۷- په اعتکاف کې ببخي چوپ کېدل اړین نه دي؛ بلکې مکروه دي، نېکي خبرې کول غوره دي.

۸- په اعتکاف کې ځانګړی عبادت شرط نه دی، لمونځ، تلاوت، او یا د دیني کتابونو کتنه او یا یې چې هر عبادت زړه وغواړي، کولای شي.

۹- که یو معتکف بې ضرورته د لږ وخت لپاره هم له جوماته ځخه ووت، اعتکاف یې ماتیږي، که قصدا وتلی وي او که په هېره سره، د دې اعتکاف قضا به راوړي.

۱۰- که د رمضان په وروستیو لسو ورځو کې اعتکاف کوي؛ نو بنایي د شلمې ورځې له لمر پرېوتلو وړاندې مسجد ته ولاړشي. او چې د اختر میاشت ولیدل شي، بیا به اعتکاف پای ته رسوي. (2)

پای

[1]: مجمع الانهر: ۱/ ۲۵۶، کتاب الصوم، باب الاعتکاف، ماخذه: فتاوی محمودية ۱۰/ ۲۳۵

[2]: جواهرالفقه للشيخ المفتي محمدشفيع رحمه الله، ۳/ ۵۲۳

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library